Hallintovaliokunta, Eduskunta
hav@eduskunta.fi

Lausunto U 8/2022 vp., jolla kumotaan neuvoston puitepäätös 2006/960/YOS

1. Yleistä

Komission 8.12.2021 antama ehdotus ns. tiedonvaihtodirektiiviksi on osa isompaa uudistusta eli poliisiyhteistyön säännöstöä, jonka tavoitteena on tehostaa lainvalvontayhteistyötä EU-jäsenvaltioiden kesken ja nykyaikaistaa tietojenvaihtovälineitä. Poliisissa on perehdytty ehdotukseen tarkkaan ja tuettu sisäministeriötä U-kirjelmän laatimisessa.

2. Poliisin operatiivinen näkökulma

Poliisin operatiivisesta näkökulmasta merkittävimmät uudistusehdotukset ovat tiedonvaihdon keskitettyä asiointi- tai yhteyspistettä koskevat minimisäännöt sekä Europolin ylläpitämän SIENAn määrittäminen tiedonvaihdon oletuskanavaksi EU-valtioiden välillä. Aiemmin keskitetystä yhteyspisteestä on EU:ssa ollut olemassa vain suositusluonteisia ohjeistuksia. Niidenkin nojalla Suomessa on pystytty toteuttamaan Keskusrikospoliisin viestiliikennekeskukseen suositusten mukainen ja tehokas toiminto. Jäsenvaltioiden välillä on kuitenkin suuria eroja suositusten noudattamisessa ja sen on komissiokin havainnut selvittäessään EU-laajuisia tiedonvaihdon kehittämistarpeita.

Keskitettyä yhteyspistettä koskevat minimisäännöt varmistaisivat yhteyspisteen kokoonpanoon, vastuisiin, henkilökuntaan ja tekniseen kyvykkyyteen liittyviä seikkoja sekä velvollisuuden vastata tiedusteluihin tietyissä määräajoissa. Esimerkiksi nykyisellään SIS-kuulutusten lisätiedonvaihdosta vastaavat ja ympärivuorokautisesti (24/7) päivystävät Sirene-toimistot ovat monessa valtiossa täysin erillisiä Interpol-tiedonvaihtoa 24/7 hoitavista NCB-toimistoista eikä SIENA-yhteyksissä välttämättä ole 24/7 -päivystystä lainkaan. Tiedonvaihtoa hoitavien tahojen saattaminen yhteen yhdeksi keskitetyksi yhteyspisteeksi ja päivystys- ja määräaikavelvoitteiden selkiyttäminen todennäköisesti yksinkertaistaa tiedonvaihtoa, lyhentää vastausaikoja sekä vähentää päällekkäisiä eri kanavilla lähetettyjä tiedusteluja, vaikka uudistuksessa ei muutetakaan voimassaolevaa esim. SIS-sääntelyä. Ehdotukseen sisältyy myös tiedon rajat ylittävää saatavuutta selkiyttäviä säännöksiä, jotka nekin osaltaan tulisivat tehostamaan tiedonvaihtoa.

3. Europolin rooli

Uudistus vahvistaisi Europolin roolia EU:n rikostiedon keskuksena. Nykyisessä tilanteessa EU-jäsenvaltioiden kahdenvälisestä viestinnästä osa käydään Europolin ylläpitämän turvallisen viestisovelluksen SIENAn ulkopuolella, vaikka kyseessä olisikin tilanne, jossa tietoa voisi antaa myös Europolille. Jos tiedonvaihdon oletuskanava jatkossa olisi Europolin SIENA ja jäsenvaltioilla olisi velvollisuus käyttää sitä ympärivuorokautisesti, sen käyttö lisääntyisi ja käytön lisääntymisen myötä Europol saisi sekä ristiintarkistuksia että analyysia varten enemmän ja aiemmin tietoa rajat ylittävistä rikosilmiöistä ja niistä epäillyistä henkilöistä.

4. Kustannukset

Valtioneuvoston kirjelmässä esitetään taulukkomuodossa kustannusarviot erilaisten toteuttamisvaihtoehtojen mukaan, jotta ehdotuksen mukaiset uudet velvoitteet saataisiin täytäntöönpantua. On hyvin tärkeää muodostaa mahdollisimman tarkkarajainen arvio kuluista varhaisessa vaiheessa ja kulujen osalta komission ehdotus on puutteellinen. Taulukossa esitetyt kustannukset koostuisivat joko nykyisen kansainvälisen tiedonvaihdon asiankäsittelyjärjestelmän kehittämisestä tai velvoitteet täyttävän kokonaan uuden ja vaadittujen muiden järjestelmien kanssa yhteentoimivaksi rakennetun kansainvälisen tiedonvaihdon asianhallintajärjestelmän luomisesta sekä näiden eri vaihtoehtojen SIENA-integraatiosta. Järjestelmäuudistuksen keskiössä olisi tiedon saatavuuden ja hallinnan varmistaminen sekä yhteentoimivuus.

Tiedonvaihtodirektiiviehdotuksen velvoitteiden täyttäminen edellyttäisi keskitetyn yhteyspisteen asiankäsittelyjärjestelmältä yhteentoimivuutta niin SIENAn kuin kotimaisen poliisiasiain tietojärjestelmä PATJAnkin kanssa. Poliisilla on käynnissä tiedonhallintajärjestelmien kehittämisohjelma (TIKO), johon sisältyy myös merkittävää kansainvälisen tiedonvaihdon asianhallinnan ja käyttökokemuksen kehittämistä. SIENAn yhteentoimivuus poliisin järjestelmien kanssa huomioidaan tässä yhteydessä tavoitetilana, johon eteneminen vaatii runsaasti sekä omaa kehittämistyötä että ostopalveluja. Ehdotuksen edellyttämät uudistukset pyrittäisiin toteuttamaan hyödyntäen jo tehtyä kehitystyötä. Kustannusarvioiden taso on korkea, koska poliisin asiankäsittely ja yhteydet ovat turvallisuusverkossa (TUVE) ja erityisesti uusien järjestelmien ja integrointien toteuttaminen siellä turvaväyläratkaisuin on kallista. Tietojärjestelmien kehittämiskustannusten lisäksi tiedonvaihdon määrän lisääntymisestä ja määräaikojen noudattamisvelvollisuudesta aiheutuisi henkilöstökuluja, joiden määrä on kirjelmässä alustavasti arvioitu seitsemäksi henkilötyövuodeksi.

Poliisitarkastaja Jenni Juslén

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 21.03.2022 klo 10:21. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Liitteet	-
Jakelu	Hallintovaliokunta
Tiedoksi	Poliisihallitus/esikunta Poliisihallitus/Karl Linderborg SM/PO Hannele Taavila